

Національний університет

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Національний університет водного господарства та природокористування

Інститут післядипломної освіти

200-62

Методичні вказівки

та завдання до виконання контрольної роботи з дисципліни
«Страхування» для студентів Інституту післядипломної освіти
спеціальностей: 7.03050401 «Економіка підприємства»;
7.03050901 «Облік і аудит»

Європейська кредитно-трансферна система

Рекомендовано методичною
комісією Інституту
післядипломної освіти
протокол №57 від 19.12.2011

Рівне 2011

Методичні вказівки та завдання до виконання контрольної роботи з дисципліни «Страховання» для студентів Інституту післядипломної освіти спеціальностей: 7.03050401 «Економіка підприємства»; 7.03050901 «Облік і аудит» / Н.М.Білоус, К.В.Павлов – Рівне: НУВГП. – 2011. – 29 с.

Упорядники: Н.М. Білоус, ст. викладач, К.В. Павлов, ст. викладач.

Відповідальний за випуск: З.Р. Маланчук, д.т.н., професор, директор Інституту післядипломної освіти.

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	3
2. Тести для перевірки рівня знань студентів з дисципліни «Страховання».....	4
3. Питання для підготовки до заліку з дисципліни "Страховання".....	13
4. Завдання і методичні вказівки до виконання контрольних робіт.....	15
4.1 Загальні вимоги	15
4.2 Вказівки щодо виконання теоретичної частини контрольних робіт.....	15
4.3 Методичні вказівки щодо виконання задач.....	20
5. Словник страхових термінів.....	24
6. Рекомендована література.....	26
7. Додаток.....	28

© Білоус Н.М., Павлов К.В., 2011

© НУВГП, 2011

1. Загальні положення.

Діяльність кожного суб'єкта ринкових відносин пов'язана з ризиком, який необхідно попереджувати та зменшувати, на що спрямовано страхування

Застосування заходів та механізмів упровадження фінансових послуг сприяє створенню передумов для економічного розвитку підприємств та установ в Україні. Протягом останнього часу спостерігається стійка позитивна динаміка основних показників страхової діяльності. Відбувається поступове зростання капіталу страховиків, збільшення обсягів страхових платежів, підвищується рівень страхового захисту суб'єктів господарювання та населення.

Знання основ страхування має важливе значення для обгрунтованого вибору ділового партнера, підвищення власної фінансової стійкості підприємства, розробки програм зниження ризику підприємницької діяльності.

Метою дисципліни «**Страхування**» є оволодіння студентами теоретико-методичними та практичними вміннями розробки та здійснення страхових операцій як для страхових компаній, так і їх партнерів у сучасних умовах ринкових відносин.

Вивчення основ страхової справи та практичне застосування її методів та послуг перебуває у взаємодії з іншими дисциплінами: економічною теорією, фінансами підприємства, інвестиційним та фінансовим менеджментом, основи статистики тощо.

Дисципліна «**Страхування**» формує фінансово-аналітичний підхід майбутнього фахівця до прийняття управлінських рішень, на конкретних прикладах дає можливість застосувати методичні прийоми визначення ефективності страхового захисту.

Значну увагу приділено стимулюванню пошуку студентів до відповідей на поставлені питання та виконання завдань.

Ознайомлення з міжнародним досвідом страхування спрямовано на підготовку передумов до реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію у світовий економічний простір. Розробку механізмів управління ризиками схвалено постановою Верховної Ради України від 15 травня 2003 року стосовно розвитку фінансів та банківської діяльності, де значну роль має відіграти система страхування.

водного господарства
та природокористування

Після вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- економічну природу страхування, його функції та принципи і зв'язок страхування з наукою про ризики (ризикологією);
- класифікацію та основні види страхування;
- структуру страхового ринку, організацію та регулювання діяльності страхових компаній;
- економіку і фінанси страховика;
- страхову термінологію.

2. Тести для перевірки рівня знань студентів з курсу “Страхування”

Тест 1. Що з наведеного далі охоплюється поняттям “страховий захист”?

- 1) Здійснення заходів, спрямованих на зменшення страхового ризику;
- 2) Фінансування витрат на боротьбу із страховою подією;
- 3) Відшкодування збитків, нанесених стихійним лихом;
- 4) Збільшення запасів товарів з огляду на сезонність їх виробництва.

Тест 2. З яких фондів складається сукупний фонд страхового захисту?

- 1) Резервних фондів підприємств;
- 2) Амортизаційних фондів;
- 3) Кредитів банків;
- 4) Резервних фондів, передбачених бюджетом;
- 5) Іноземних інвестицій;
- 6) Резервів страхових організацій.

Тест 3. У яких формах виникли перші страховики?

- 1) Товариства взаємного страхування;
- 2) Страхового товариства з повною відповідальністю;
- 3) Акціонерного страхового товариства;
- 4) Державної страхової організації.

Тест 4. У якій послідовності виникли перелічені нижче види страхування?

- 1) Страхування життя;
- 2) Страхування від вогню;
- 3) Страхування морських суден;
- 4) Страхування сільськогосподарських тварин;
- 5) Страхування від нещасних випадків;
- 6) Страхування вантажів;
- 7) Страхування ритуальних витрат.

Тест 5. Які функції виконує страхування?

- 1) Фіскальну;
- 2) Заощадження коштів;
- 3) Превентивну;
- 4) Формування і використання резервів;
- 5) Ризикову;
- 6) Стимулюючу.

Тест 6. З наведеної далі інформації вибрати принципи страхування:

- 1) Максимальна сумлінність сторін страхового договору;
- 2) Суброгація;
- 3) Форма власності на об'єкт страхування;
- 4) Страховий інтерес;
- 5) Повне відшкодування збитків від діяльності в несприятливих умовах;
- 6) Повна сплата страхових премій;
- 7) Відсутність простроченої заборгованості за кредитами.

Тест 7. Які з перелічених далі заходів сприяють підвищенню ролі страхування, а які цьому заважають?

- 1) Зниження інфляції;
- 2) Поліпшення роботи персоналу страхових компаній;
- 3) Відсутність належного статистичного та іншого інформаційного забезпечення;
- 4) Збільшення обсягів банківського кредитування;
- 5) Низькі розміри державного пенсійного забезпечення;
- 6) Зменшення безплатних соціальних послуг.

Тест 8. Класифікація страхування за економічними ознаками – це класифікація за такими характеристиками:

- 1) Об'єктами страхування;
- 2) Формами проведення страхування;
- 3) Статусом страхувальника;
- 4) Часом виникнення окремих видів страхування.

Тест 9. Класифікація страхування Укрстрахнаглядом з метою ліцензування страхової діяльності передбачає такі види:

- 1) Страхування вантажів та багажу;
- 2) Страхування автомобілів;
- 3) Страхування кредитів;
- 4) Страхування дітей до повноліття;
- 5) Страхування пенсій;
- 6) Страхування загальної відповідальності.

Тест 10. Страхові події при страхуванні громадян від нещасних випадків можуть бути такі:

- 1) Смерть застрахованого з будь-якої причини;
- 2) Смерть застрахованого лише від нещасного випадку;
- 3) Дожиття застрахованим до закінчення строку дії договору страхування.

Тест 11. Які з видів страхування не належать до майнового?

- 1) Страхування наземного транспорту;
- 2) Страхування життя;
- 3) Страхування пенсійного забезпечення;
- 4) Страхування від нещасного випадку;
- 5) Страхування інвестицій;
- 6) Страхування кредитів;
- 7) Страхування відповідальності;
- 8) Страхування вантажів та багажу.

Тест 12. Які компоненти становлять зміст економічного ризику? Їх пріоритетність.

- 1) Випадкові події;
- 2) Збитки, завдані через випадкові події;
- 3) Додаткова вигода, отримана внаслідок випадкових подій;

- 4) Імовірність настання випадкових подій;
- 5) Об'єкт, який зазнає дії випадкової події;
- 6) Імовірність настання випадкових збитків.

Тест 13. Яка з обчислених ймовірностей має найбільшу точність?

- 1) Априорна;
- 2) Естиматична;
- 3) Апостеріорна.

Тест 14. Які риси безпосередньо характеризують “великі ризики”?

- 1) Імовірність настання ризику;
- 2) Територія, охоплена ризиком;
- 3) Охоплена ризиком галузь господарської діяльності;
- 4) Основні показники виробничої діяльності промислових підприємств;
- 5) Вид стихійного явища (подій): вода, вогонь, вітер та ін.

Тест 15. У чому полягає аналіз ринку?

- 1) Оцінка ризику;
- 2) Зменшення ризику;
- 3) Ідентифікація ризику;
- 4) Уникнення ризику;
- 5) Діагностика ризику;
- 6) Пізнання ризику.

Тест 16. Які заходи є етапами менеджменту ризику?

- 1) Фінансування;
- 2) Самофінансування ризику;
- 3) Уникнення ризику;
- 4) Страхування ризику;
- 5) Контроль;
- 6) Обмеження ризику;
- 7) Аналіз ризику;
- 8) Попередження ризику.

Тест 17. Які риси є критеріями страхування ризиків?

- 1) Випадковість;
- 2) Можливість оцінки у вартісних одиницях;

- 3) Низький ступінь імовірності;
- 4) Надзвичайно великі витрати.

Тест 18. Чи існує різниця між такими документами, як “страховий договір”, “страховий поліс”, “страхове свідоцтво”?

- 1) Так.
- 2) Ні.
- 3) Так, на окремі види страхування.

Тест 19. Чи існують законодавчі обмеження на максимальний термін страхування за одним договором?

- 1) Так.
- 2) Ні.
- 3) Так, на окремі види страхування.

Тест 20. Хто може припинити дію договору страхування?

- 1) Страхувальник;
- 2) Ліга страхових організацій;
- 3) Страховик;
- 4) Судові органи;
- 5) Укрстрахнагляд.

Тест 21. Чи можна протягом строку дії договору вносити зміни до його змісту?

- 1) Так.
- 2) Ні.
- 3) З дозволу Укрстрахнагляду.

Тест 22. У якій послідовності з огляду на субординацію слід розташувати нижченаведені правові аспекти?

- 1) Міжнародні угоди, що містять положення про страхування;
- 2) Конституція України;
- 3) Постанови Уряду;
- 4) Рішення міністерств і відомств України;
- 5) Цивільний кодекс України;
- 6) Закон України “Про страхування”.

Тест 23. Які з перелічених функцій покладено на Укрстрахнагляд?

- 1) Реєстрація страхових договорів, за якими частина ризиків передається на перестраховання президентам;
- 2) Контроль за платоспроможністю страховика;
- 3) Визначення мінімального розміру статутного фонду для страховиків;
- 4) Надання ліцензій на право здійснення страхової діяльності;
- 5) Опрацювання страхових тарифів;
- 6) Затвердження рішень про ліквідацію страхових компаній;
- 7) Опрацювання проектів законодавчих актів з питань страхової діяльності.

Тест 24. Чи може обласний уповноважений Укрстрахнагляду зупинити дію ліцензії на здійснення страхової діяльності в області?

- 1) Так.
- 2) Ні.

Тест 25. Страхування життя передбачає:

- 1) Змішане страхування життя;
- 2) Страхування дітей від нещасних випадків;
- 3) Обов'язкове страхування життя і здоров'я народних депутатів.

Тест 26. Страхова сума за договором змішаного страхування життя не виплачується:

- 1) У випадку смерті страхувальника від злоякісного захворювання після одного року від початку дії договору страхування;
- 2) У випадку самогубства страхувальника;
- 3) У випадку смерті страхувальника після одного місяця від початку дії договору страхування від серцево-судинного захворювання.

Тест 27. Державне обов'язкове особисте страхування. Що означає це поняття?

- 1) Що джерелом сплати страхових платежів є державний бюджет і в разі неплатоспроможності страховика держава гарантує виконання зобов'язань перед страхувальниками;

- 2) Що держава вимагає від страховиків обов'язково виплатити страхову суму;
- 3) Що держава покладає виконання обов'язків страховика на державну страхову компанію.

Тест 28. Хто може бути страхувальником індивідуального та колективного добровільного страхування від нещасних випадків?

- 1) Юридичні особи;
- 2) Юридичні особи та фізичні особи;
- 3) Фізичні особи.

Тест 29. Чим відрізняється страхування від нещасних випадків від довгострокового страхування життя?

- 1) У разі страхування від нещасних випадків страхова сума не виплачується або сплачені внески по закінченні терміну дії договору страхування не повертається;
- 2) У разі страхування від нещасних випадків по закінченні терміну страхування передбачається повернення сплачених внесків;
- 3) При страхуванні від нещасних випадків у разі їх настання договір припиняє свою дію незалежно від сплаченої суми.

Тест 30. Що впливає на розмір тарифної ставки при страхуванні від нещасних випадків?

- 1) Ступінь ризику професії;
- 2) Вік застрахованого;
- 3) Група ризику;
- 4) Група ризику, термін страхування.

Тест 31. Обов'язкова форма медичного страхування передбачає, що сплата внесків покладається на:

- 1) Підприємців;
- 2) Працівників;
- 3) Все населення.

Тест 32. В основу страхування основних та оборотних фондів покладено:

- 1) Відшкодування збитків страхувальника;

- 2) Страховий захист майна;
- 3) Страховий інтерес.

Тест 33. Що береться за основу при оцінюванні основних фондів?

- 1) Фактична вартість;
- 2) Повна балансова (первісна) вартість;
- 3) Фактична собівартість.

Тест 34. Яке майно підлягає страхуванню згідно з договором?

- 1) Майно, отримане підприємством за договором майнового найму;
- 2) Продукція, отримана від населення для переробки, зберігання тощо;
- 3) Усе майно, яке належить підприємству.

Тест 35. При настанні страхового випадку страхувальник повинен:

- 1) Заявити про страховий випадок до компетентних органів;
- 2) Скласти страховий акт;
- 3) Одразу після страхового випадку почати відновлювальні роботи;
- 4) Обчислити суму збитку;
- 5) Вжити заходів для запобігання та зменшення збитків.

Тест 36. Прибутки від страхової діяльності формуються за рахунок:

- 1) Зароблених страхових премій;
- 2) Одержаних комісійних винагород за передачу ризиків на перестраховання;
- 3) Доходів від розміщення тимчасово вільних коштів;
- 4) Комісійних винагород страховим посередником.

Тест 37. Частина тарифу, яка призначена для покриття витрат на проведення страхування, називається:

- 1) Брутто-тариф;
- 2) Нетто-тариф;
- 3) Навантаження.

Тест 38. Плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику відповідно до договору страхування, називається:

- 1) Страховим тарифом;
- 2) Страховою сумою;
- 3) Страховою премією;
- 4) Тантьємою.

Тест 39. При страхуванні майна страхова сума не повинна перевищувати його дійсної вартості:

- 1) На момент укладення договору страхування;
- 2) На момент настання страхової події.

Тест 40. При передачі ризику на перестраховання комісійні винагороди за перестраховання отримує:

- 1) Перестраховик;
- 2) Цедент;
- 3) Як перестраховик, так і цедент.

Тест 41. За наявності кількох страхових полісів зі страхування одного й того ж об'єкта виплата відшкодування в повному обсязі:

- 1) Не відбувається;
- 2) Відбувається тільки з особистого страхування;
- 3) Відбувається тільки зі страхування відповідальності.

Тест 42. Фінансова надійність страховика забезпечується:

- 1) Розміром статутного фонду;
- 2) Кількістю учасників страховика;
- 3) Видами страхування, які проводить страховик;
- 4) Величиною страхових резервів;
- 5) Збалансованим страховим портфелем.

Тест 43. Страхові резерви розміщуються згідно з принципами:

- 1) Тільки прибутковості;
- 2) Безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості;
- 3) Безпечності та ліквідності.

Тест 44. Які з наведених нижче завдань має виконувати реклама страхової компанії?

- 1) Створювати широку популярність і образ продуктів компанії та самої компанії, що запам'ятовується;
- 2) Бути спрямованим на надання більшої значимості запропонованим нововведенням;
- 3) Підтримувати популярність компанії, поширювати образ продуктів компанії, брати участь в оновленні образу продуктів компанії;
- 4) Бути позиціонуючою у “відповідь на сподівання споживачів”, масового впливу, ненав'язливо всюдисуючою.

Тест 45. Основні фактори підвищення ефективності реалізації страхового продукту такі:

- 1) Страховий тариф, страхова сума, термін дії договору;
- 2) Страховий тариф, ризики, франшиза;
- 3) Зобов'язання сторін, ризики, розмір страхових резервів;
- 4) Якість страхового продукту, тариф, сервіс;
- 5) Якість страхового продукту, тариф, реклама.

3. Питання для підготовки до заліку з дисципліни "Страхування"

1. Страховий захист як необхідний елемент економічної безпеки підприємств та організацій і життєдіяльності людей.
2. Страхування, його визначення, функції та основні принципи.
3. Класифікація страхування за формами здійснення і галузями.
4. Страхові ризики та їх основні характеристики.
5. Страховий ринок та його основні елементи.
6. Порядок утворення і функціонування страхових компаній.
7. Структура страхових компаній та управління ними
8. Здійснення державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.
9. Коротка характеристика теперішнього стану страхового ринку України.
10. Здійснення добровільних видів страхування від нещасних випадків.

11. Страховий договір, порядок його підготовки та укладення.
12. Суть і завдання маркетингу у страхуванні.
13. Здійснення обов'язкового страхування від нещасних випадків.
14. Діяльність страхових посередників.
15. Необхідність і значення державного регулювання страхової діяльності.
16. Органи державного нагляду за діяльністю страховиків та їх функції.
17. Добровільне медичне страхування та порядок його здійснення.
18. Обов'язкове медичне страхування та можливості його запровадження в Україні.
19. Порядок здійснення та економічний механізм страхування життя.
20. Страхування майна юридичних осіб від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ.
21. Особливості страхування врожаю сільськогосподарських підприємств.
22. Страхування відповідальності автомобільного перевізника.
23. Страхування автотранспортних засобів (автокаско).
24. Страхування вантажів.
25. Страхування непогашення (неповернення) кредитів.
26. Страхування нерухомого майна громадян.
27. Поняття про відповідальність та її страхування.
28. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні.
29. Страхування відповідальності виробників за якість продукції.
30. Страхування професійної відповідальності лікарів, нотаріусів, проєктантів.
31. Загальна характеристика і призначення співстрахувальних та перестрахувальних операцій.
32. Порядок здійснення співстрахування.
33. Порядок здійснення перестрахувальних операцій.
34. Оподаткування доходів страховиків.
35. Характеристика доходів страховика.
36. Характеристика видатків страховика.
37. Способи забезпечення фінансової надійності страховика.
38. Платоспроможність страховика та умови її забезпечення.

4. Завдання і методичні вказівки до виконання контрольних робіт

4.1 Загальні вимоги

Згідно із навчальним планом студенти заочної форми навчання виконують контрольні роботи. Контрольна робота складається з двох частин: теоретичної і практичної. Теоретична передбачає письмовий виклад відповідного питання, практична — розв'язання 5 задач. Індивідуалізація завдань досягається за рахунок застосування 100 варіантів теоретичних питань і 100 варіантів задач.

Контрольні роботи виконуються в шкільних зошитах обсягом 12 аркушів паперу. На виклад теоретичного питання рекомендується відводити не менше 6 аркушів, а решту — на розв'язування задач. На обкладинці роботи обов'язково вказується номер залікової книжки студента, наприкінці - список використаної літератури згідно існуючих стандартів, а також дата і підпис автора.

Виконані роботи подаються студентами заочної форми навчання на кафедру "Фінансів та економіки природокористування" не пізніше, ніж за тиждень до заліку.

4.2 Вказівки щодо виконання теоретичної частини контрольної роботи

Перелік теоретичних питань наведено в таблиці 1 Конкретне питання вибирається згідно із двома останніми цифрами номера залікової книжки студента (ліва колонка таблиці). У правій колонці таблиці вказаний номер теми дисципліни "Страховання", до якої вказане питання відноситься. За цим номером в планах практичних занять можна відшукати рекомендовану літературу і тому повторно її перелік до кожного питання не наводиться.

Останню тему першого розділу роботи "Діяльність страхової компанії (філіалу)" дозволяється виконувати не тільки студентам, номер залікової книжки котрих закінчується двома нулями, але і іншим студентам замість питання, котре випадає їм згідно із номером залікової книжки. Робота повинна бути виконана згідно із таким планом:

1. Історія створення і розвитку страхової компанії.
2. Структура страхової компанії.

3. Характеристика страхових продуктів компанії.
4. Аналіз основних показників розвитку страхування і фінансових показників діяльності компанії.
5. Проблеми розвитку компанії.

Для висвітлення цієї теми студент повинен самостійно скористатися установчими документами компанії, її правилами страхування та звітністю.

Таблиця 1. Перелік питань для письмової частини завдань (робіт)

Останні дві цифри номера залік. книжки	Назва питання	Номер теми
1	2	3
01	Ризики та їх характеристика	1
02	Класифікація ризиків	1
03	Характеристика і оцінка ризиків (на прикладі галузі або місця роботи студента)	1
04	Управління ризиками, його зміст і основні елементи	1
05	Страхування як елемент управління ризиком	1
06	Методи запобігання ризикам (на прикладі галузі або комплексу)	1
01	Необхідність та роль страхування у виробничій діяльності та особистому житті людини	2
08	Самострахування і страхування: подібності і відмінності	2
09	Страхові фонди як матеріальна основа страхування	2
10	Страхування як економічна категорія і галузь діяльності	2
11	Функції та принципи страхування	2
12	Роль страхування в ринкових умовах	2
13	Класифікація страхування за об'єктами і галузями	3
14	Класифікація страхування за формами здійснення	3
15	Класифікація страхування за видами ризиків	4
16	Страховий ринок та його елементи	4
17	Характеристика елементів страхового ринку України	4
18	Розвиток страхового ринку України (за три останні роки)	4

19	Страхова послуга як товар страхового ринку	4
20	Вивчення страхового ринку і його потреб(моніторинг)	4
21	Маркетингу страхуванні і порядок його здійснення	4
22	Реалізація страхових продуктів	4
23	Страховий договір і його структура	4
24	Порядок укладення і виконання страхових договорів	4
25	Правила та умови страхування	4
26	Організаційні форми страховиків в Україні	5
27	Порядок утворення страхової компанії	5
28	Відокремлені підрозділи страхових компаній (філіали)	5
29	Порядок ліквідації страхової компанії	5
30	Ресурси страхової компанії та їх використання	5
31	Статутні фонди страхових компаній, їх утворення, структура і призначення	5
32	Участь іноземних інвесторів у створенні українських страховиків	5
33	Організаційні структури страхових компаній	5
34	Управління страховою компанією	5
35	Необхідність державного регулювання страхової діяльності	6
36	Правові підстави державного регулювання страхової діяльності	6
37	Органи нагляду за страховою діяльністю, їх права і функції	6
38	Реєстрація і ліцензування страхової компанії	6
39	Контроль за діяльністю страхових компаній	6
40	Характеристика основних видів страхування майна	7
41	Андеррайтинг (оцінка об'єктів) при страхуванні майна	7
42	Економічний механізм операцій зі страхування майна	7
43	Страхування нерухомого майна юридичних осіб	7
44	Страхування транспортних засобів юридичних осіб	7
45	Особливості страхування врожаю сільгоспідприємств	7
46	Страхування тварин	7
47	Страхування вантажів	7
48	Страхування будівель і майна громадян	7
49	Страхування автотранспортних засобів громадян	7
50	Основні види фінансово-кредитних ризиків та їх страхування	7
51	Види відповідальності і можливості їх страхування	8
52	Страхування цивільної відповідальності власників	8

	автотранспортних засобів в Україні	
53	Страховання цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів в міжнародному русі (система «Зелена карта»)	8
54	Організація страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні і за її рубежами (Моторне бюро України та його функції, Лондонське бюро «Зеленої карти» та його функції)	8
55	Ризики при обов'язковому страхуванні цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні і за системою «Зелена карта»	8
56	Порядок визначення збитків і виплати страхового відшкодування при обов'язковому страхуванні цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні і за системою «Зелена карта»	8
57	Страховання відповідальності за якість продукції (послуг)	8
58	Страховання професійної відповідальності (лікарів, нотаріусів)	8
59	Страховання відповідальності за екологічні забруднення	8
60	Характеристика основних видів особового страхування	9
61	Загальна характеристика страхувань від нещасних випадків	9
62	Порядок здійснення обов'язкових видів страхування життя і здоров'я в Україні	9
63	Обов'язкове особове страхування від нещасних випадків на транспорті	9
64	Індивідуальне і колективне (групове) добровільне страхування від нещасних випадків	9
65	Добровільне страхування дітей, школярів та спортсменів від нещасних випадків	9
66	Порядок визначення збитків і виплати страхових сум при обов'язковому страхуванні від нещасних випадків	9
67	Соціальна роль медичного страхування	9
68	Характеристика видів медичного страхування	9
69	Види і порядок здійснення добровільного медичного страхування	9
70	Організаційні схеми обов'язкового медичного страхування і джерела його здійснення	9

71	Можливості запровадження обов'язкового медичного страхування в Україні	9
72	Порівняльна характеристика страхування від нещасних випадків і медичного страхування	9
73	Економічний механізм страхування життя	9
74	Характеристика основних видів страхування життя	9
75	Ризики (страхові події) і порядок здійснення змішаного страхування життя	9
76	Ризики (страхові події) і порядок здійснення страхування життя дітей до повноліття і одруження	9
77	Ризики (страхові події) і порядок здійснення страхування життя «Родина»	9
78	Ризики (страхові події) і порядок здійснення пенсійного страхування (для отримання страхової ренти)	9
79	Необхідність і способи захисту страхової компанії від розорення(банкрутства)	10
80	Сутність сшвстрахування і порядок його здійснення	10
81	Сутність перестрахування і порядок його здійснення	10
82	Законодавчі вимоги щодо перестраховальних операцій	10
83	Класифікація перестраховальних операцій	10
84	Факультативне перестрахування на базі пропорційних договорів	10
85	Облігаторне і факультативно-облігаторне перестрахування	10
86	Перестраховальні операції на базі непропорційних договорів	10
87	Характеристика доходів страховиків і джерел їх утворення	11
88	Характеристика видатків страхових компаній	11
90	Склад витрат на утримання страхової компанії і шляхи їх зниження	11
90	Незароблені та зароблені страхові премії	11
91	Утворення і використання прибутку страхової компанії	11
92	Характеристика податків, котрі сплачують страховики	11
93	Оподаткування доходів страховиків	11
94	Порядок утворення і використання технічних резервів	11
95	Фінансова надійність страховика та її значення	12
96	Методи забезпечення фінансової надійності	12

	страховика	
97	Інвестиційна діяльність страхової компанії	12
98	Джерела забезпечення платоспроможності українських страховиків	12
99	Оцінка платоспроможності страхових компаній в Україні	12
00	Діяльність страхової компанії (філіалу)	1-12

4.3 Методичні вказівки щодо виконання задач

Перед виконанням задач в їх числові умови необхідно вставити одну або дві останні цифри номера залікової книжки і тим самим сформулювати індивідуальні числові дані для її розв'язку. Для цього в умовах задач знаходяться прямокутники. Якщо прямокутник один, то в нього вписується одна остання цифра номера залікової книжки, а якщо прямокутників два - дві останні цифри номера залікової книжки. Після цього умови задач переписуються в зошит для контрольних робіт і розв'язуються.

Страхова сума S — це максимальний розмір виплат на відшкодування збитків від страхових подій. Вона встановлюється за згодою між особою, що страхується, і страховиком, враховуючи ряд умов, різних для окремих видів страхування.

Страховий платіж P — це кошти, які виплачує страхувальник страховику для створення страхового фонду та оплати послуг страховика по проведенню страхування. Страховий платіж (премія) залежить від встановленої страхової суми і тарифної ставки для даного виду страхування.

Оскільки у більшості ризикових видів страхування страхове відшкодування не сходиться зі страховою сумою, тому у розрахунках використовують середню виплату S_e .

Тарифна ставка T — це сума страхового платежу на 100 гривень страхової суми. Розрізняють нетто-ставку T_o і брутто-ставку, тобто сам тариф.

Тарифна ставка призначена для вирахування обсягу страхового платежу P на усталену угодою страхування страхову суму:

$$T = T \times \frac{S}{100}$$

Страхування передбачає виплату страхового відшкодування,

розрахованого за формулою

$$Q = T \times \frac{S}{W},$$

де Q — страхове відшкодування;

S — страхова сума за угодою;

W — вартісна оцінка об'єкта страхування;

T — фактична сума збитків.

Франшиза — передбачена договором частина збитків, що в разі настання страхової події не відшкодовується страховиком. Франшиза встановлюється у відсотках від страхової суми або у твердій грошовій сумі і може бути умовною та безумовною.

При умовній франшизі не відшкодовується сума збитків у межах суми грошових коштів, які становлять франшизу. Якщо ж сума збитків перевищує франшизу, то вони відшкодовуються у повному обсязі.

Задача 1.

Автопідприємство застрахувало 22 водії згідно Положення про обов'язкове особове страхування від нещасних випадків на транспорті терміном на один рік. страхова сума на кожного водія встановлена згідно цього Положення, а страховий тариф становить 0, □ відсотка страхової суми (якщо номер залікової книжки закінчується нулем, страховий тариф становить 1%). Протягом року із застрахованими водіями трапилось 2 ДТП, в результаті котрих один з них отримав інвалідність, а другий травму, лікування котрої тривало ___ днів (якщо номер залікової книжки закінчується двома нулями, лікування травми триває 100 днів). Визначити:

1. Страховий платіж за страхування усіх водіїв.
2. Величини страхової виплати, котру отримують водії за інвалідність другої групи і за лікування наслідків травми.
3. Величину страхової виплати, котру перший водій отримав би у разі встановлення інвалідності I або III групи.
4. Величину виплати, котру родина водія отримала б у випадку його смерті внаслідок ДТП.

Задача 2.

Власник будинку вартістю ___ тис. грн. застрахував його від вогневих ризиків, ризиків стихійних явищ, технічних аварій і дій третіх осіб. Страховий тариф становить 0, ___ % (якщо номер книжки закінчується нулем, то страховий тариф становить 1 %), страхової суми, франшиза- 10% . Внаслідок страхового випадку майну нанесено збиток в розмірі, котрий дорівнює величині передостанньої цифри номера залікової книжки, збільшеної на одиницю. Якщо номер залікової книжки закінчується двома нулями, страхова сума становить 100 000 грн., а збитки -10 000 грн. Якщо передостання цифра номера залікової книжки - нуль, то збиток дорівнює останній цифрі номера залікової книжки.

Визначити величини:

- 1) страхового платежу при умовній і безумовній франшизі;
- 2) страхового відшкодування з врахуванням умовної і безумовної франшизи.

Задача 3.

Таблиця 2.

Власники таких транспортних засобів

Остання цифра номера залікової книжки студента	Вид і марка транспортного засобу	Характеристика транспортного засобу
1	2	3
1	Легкова ЗАЗ – 110 Таврія	Обсяг двиг. 1100 см.куб.
2	Вантажна УАЗ- 3303	Вантажопід. 0,8 тн
3	Автобус ЛАЗ - 695	42 пасажир. місця
4	Мікроавтобус «Форд»	8 пасажир.місць
5	Легкова ГАЗ-3110 Волга	Обсяг двиг. 2500 см.куб.
6	Вантажна КамАЗ – 5110	Вантажопід. 8 тн
7	Легкова ВАЗ 2107 Жигулі	Обсяг двиг. 1500 см.куб.
8	Легкова Ауді - 80 2.8 Е	Обсяг двиг. 2800 см.куб.
9	Легкова «Ніссан-Мікра»	Обсяг двиг. 1000 см.куб.
0	Автобус КАВЗ - 3244	16 пасажирських місць

уклали договори обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні терміном на 1 рік. Кожен транспортний засіб протягом року мав ДТВ, внаслідок котрого одна особа загинула, одна отримала

інвалідність II групи, а одна лікувала наслідки травми ___днів (якщо номер залікової книжки закінчується двома нулями, лікування наслідків травми тривало 100 днів). Майнові збитки становлять 2__тис. грн.

Визначити:

- 1) страховий платіж з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власника транспортного засобу;
- 2) величину відшкодування у випадку смерті потерпілого, встановлення інвалідності II групи, за лікування наслідків травми та за майнові збитки.

Примітка

Для визначення страхового тарифу скористайтесь таблицею 1.

Задача 4.

Страхова компанія зі страхування життя має такі показники діяльності за квартал:

1. Надходження страхових внесків за договорами страхування життя з терміном дії:
 - а) до 10 років, тис. грн 2__
 - б) 10 років і більше, тис. грн. 3__
2. Сума премій за договорами, переданими в перестраховання, тис. грн. 1__
3. Отриманий інвестиційний дохід, тис. грн. 4__
4. Витрати на обслуговування інвестдоходу, % від доходу. _

Якщо номер залікової книжки закінчується нулем, то на обслуговування інвестиційного доходу відноситься 10% його величини. Визначити: величину податку з прибутку, податку з інвестиційного доходу і загальну суму податку з доходів страховика.

Задача 5.

Визначити фактичний і розрахунковий запас платоспроможності страхової компанії з ризикового страхування згідно таких даних:

1. Валюта балансу, тис. грн. 2__
2. Нематеріальні активи, тис. грн. __
3. Загальна сума зобов'язань (технічні резерви), тис. грн. 1__

4. Надходження страхових премій за квартал, тис. грн.

5. Сплачено премій перестраховикам, тис. грн. 1 __ _

6. Виплата страхового відшкодування, тис. грн. 3 __ _

7. Компенсація виплат відшкодування перестраховиками, тис. грн. __ _

5. Словник страхових термінів

АктUARні розрахунки - система математичних і статистичних методів обчислення страхових тарифів (теорія ймовірностей, демографічна статистика, довгострокові фінансові обчислення).

Андеррайтинг – процес оцінювання та прийняття ризиків на страхування чи перестраховування.

Бенефіціар – особа, на користь якої страхувальник уклав договір страхування, третя сторона – вигодонабувачу за страховим полісом.

Додаткова премія – додатковий страховий внесок, який сплачується страхувальником за те, що до умов договору страхування вносяться додаткові ризики з підвищеною небезпекою.

Застрахований - особа, яка бере участь в особистому страхуванні, об'єктом страхового захисту якого є життя, здоров'я та працездатність. Застрахований має право у передбачених договором випадках отримати обумовлену страхову суму.

Інфракція – порушення страховиком або страхувальником умов, зафіксованих у договорі страхування.

Каско – страхування корпусу та механізмів транспортного засобу, при якому відшкодовуються збитки, зумовлені пошкодженням або конструктивним знищенням транспортного засобу.

Носій ризику – суб'єкт, який бере на себе тягар наслідків ризику.

Об'єкт страхування – конкретний майновий інтерес страхувальника, або застрахованої особи, якому може бути завдано шкоди в разі настання страхового випадку.

Перестраховування – операція між двома страховими компаніями, за якої одна з них передає від свого імені за певну плату частину ризику за договором, укладеним із страхувальником іншої компанії (перестраховиківі).

Поліс (страховий договір або свідоцтво) –письмова угода між страхувальником і страховиком ,яка засвідчує, що страховик бере на

себе зобов'язання у разі настання страхового випадку виплатити страхову суму або страхове відшкодування.

Страхова відповідальність – зобов'язання страховика сплачувати страхове відшкодування або страхову суму за передбаченої умовами страхування сукупності подій або окремої події.

Страхова гарантія – письмове заручення страховика за свого страхувальника щодо його кредитоспроможності.

Страхова комісія – винагорода, що виплачується страховиком посередникам (брокерам і агентам) за залучення об'єктів на страхування, оформлення документації або інкасацією страхових внесків. Страхова комісія нараховується у відсотках від страхових премій.

Страхова сума – межа грошових зобов'язань страховика щодо компенсації завданих страховою подією збитків страхувальнику. За майновим страхуванням страхова сума не може перевищувати вартості об'єкта страхування, а при страхуванні життя страхова сума не обмежується.

Страхове відшкодування – сума, яку повинен виплатити страховик за майновим страхуванням та страхуванням відповідальності з настанням страхових випадків для покриття збитків.

Страховий випадок (подія) – подія, з настанням якої страховик зобов'язаний за законом або за договором виплатити страхове відшкодування (страхову суму).

Страховий внесок (платіж, премія) –сума, що її сплачує страховикові страхувальник за зобов'язання відшкодувати збитки, завдані застрахованому майну, або сплатити страхову суму в разі настання зумовлених подій в житті страхувальника.

Страховий захист – це сукупність розподільчих та перерозподільчих відносин з приводу відшкодування збитків та надання матеріальної допомоги громадянам у разі загибелі або ушкодження матеріальних об'єктів, або втрат у сімейних доходах населення у зв'язку з втратою здоров'я, працездатності та іншими подіями.

Страховий збиток – шкода, що заподіяна майновим інтересам страхувальника і підлягає відшкодуванню страховиком.

Страховий ризик – це певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.

Страховий фонд – сукупність натуральних і фінансових резервів, призначена для попередження і відшкодування збитків, завданих стихійними лихами, техногенними аваріями або іншими надзвичайними лихами.

Страховик – юридична особа, яка здійснює страхування на підставі отриманої від певних державних органів ліцензії.

Страхувальник – Юридична або фізична особа, яка вступила в страхові відносини зі страховиком, сплачує страхові внески і претендує на страхове відшкодування збитків за страховими подіями.

Суброгація – перехід до страховика на підставі відповідного акту права вимоги, яке страхувальник має щодо особи, винної у збитках.

Термін страхування – період дії договору страхування. Починається не раніше від терміну сплати першого страхового внеску і закінчується з настанням страхового випадку, за яким виплачена вся страхова сума, через порушення умов договору страхування або через певний часовий період, визначений в договорі страхування.

Франшиза – передбачена договором частина збитків, що в разі настання страхової події не відшкодовується страховиком.

6. Список рекомендованої літератури

6.1 Законодавчі та нормативні документи

1. Граничні розміри страхових тарифів з добровільного страхування майна громадян. // Законодавство України про страхування : Збірник нормативних актів. — К.: Атіка, 1999.- с. 131.

2. Закон України “ Про страхування “ // Урядовий кур’єр. – 2001.-№ 205,-с,5-16.

3. Методика формування резервів із страхування життя. Затверджена наказом Укрстрахнагляду 23.06.97 р.- Україна-Бізнес, №30-31, серпень 1997 р.

4. Положення про особливі умови діяльності страхових брокерів // Законодавство України про страхування: Збірник нормативних актів. - К.: Атіка, 1999.-С.436-439.

5. Положення про порядок здійснення операцій з перестраховання. // Законодавство України про страхування : Збірник нормативних актів. - К.: Атіка, 1999. - С. 427-428.

6. Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками // Законодавство України про страхування: Збірник нормативних актів. - К.: Атіка, 1999. - С.431-433.
7. Програма розвитку страхового ринку України на 2001-2004 роки; Постанова Кабінету Міністрів України № 98 // Україна business.- 2001,- №6.-с.8-11.

6.2. Основна література

1. Александрова М.М. Страхування: Навчальний методичний посібник. - К.: ЦУЛ, 2002.- 208 с.
2. Внукова Н.М. Практикум із страхування. Випуск 1.-Київ, Лібра, 1998.
3. Внукова Н.М., Временко Л.В., Успенко В.І. Страхування : теорія та практика:Навч. посібник. - 2-ге вид., перероб. та доп.-Харків:Бурун Книга,2009. - 656с.
4. Вовчак О.Д. Страхування:Навч. посіб.-3-тє вид., стереотип.-Львів:Новий Світ-2000,2006. – 480с.
5. Калашніков О. М. Страхування. – Х.: ХНАУ, 2002. – 61 с.
6. Плиса В.Й. Страхування:Навч. посібник. - Київ:Каравела,2006. - 248с.
7. Страхование в Украине / А.Н. Залетів: под. ред. О.А.Слюсаренко.- К.: BeeZone, Логос, 2002. – 450 с.
8. Страхування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / О.О. Гаманкова, Т.М. Артюх, С.В.Горяньська та ін. За заг. ред. О.О.Гаманкової. - К.: КНЕУ, 2002. – 120 с.
9. Страхування; Підручник. / Керівник авт. колективу і наук, ред. С.С.Осадець,- Вид, 2-ге, перероб, і доп. - К. ;КНЕУ, 2002. – 599 с.
10. Страхування; теорія та практика: Навчально методичний посібник /Внукова Н.М., Успенко В.І., Временко Л.В. та ін. За заг. ред. проф. Внукової Н.М.-Х.: Бурун Книга, 2004. - 376 с.
11. Таркуцяк А.О. Страхування; Навчальний посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу, 2001. – 115 с.
12. Ткаченко Н.В. Страхування:Навч. посіб.-Київ:Ліра-К,2007. - 376с.
13. Трофимова А. Страхование от несчастных случаев // Финансы. – 2004.- № 1. С. 47 – 56.

14. Шахов В.В. Страхование. Учебное пособие. – К.:Кондор - 2011, 399 с.

6.3. Допоміжна література

1. Базилевич В. Страховий ринок України. – К.; Знання, 1998. – 444 с.
2. Борисова В.А. Організаційно-економічний механізм страхування. - Суми; Довкілля, 2001, - 194 с.
3. Говорушко Т.А. Страхові послуги. Навчальний посібник. – К.:Кондор, 2011.- 400с.
4. Горбач Л.М. Страхова справа: Навч. посібник. – 2-ге вид., виправлене. – К.: Кондор, 2003, - 252 с
5. Дем'яненко Л. Особисте страхування // Обрій. - 2002. - № 5. - с.14.
6. Компаніченко О.С. Перестраховання у системі страхування послуг // Фінанси України - 2003.- № 4.- с.130-138.
7. Мних Н.В. Екологічне страхування в Україні та в інших країнах світу // Економіка. Фінанси, Право. – 2003. - № 5. – с.15.
8. Мних Н.В. Необходимость и сущность перестрахования // Банковские технологии. – 2004. - № 1. – с.25-29.
9. Поддубная Е. Перестрахование – двигатель украинского страхового рынка //Економіка та держава. – 2003. - № 3. – с. 19-26.
10. Страхові послуги: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц./ За заг. ред. Т.М. Артюх. - К.: КНЕУ, 2000. – 120 с.
11. Супрун А.А. Страховий менеджмент. –К.:Кондор, 2010. - 302с.
8. Супрун А.А. Страхові послуги. Навчальний посібник. – К.:Кондор, 2010.- 248с.

7. Додаток

Методичні вказівки до розв'язку практичних завдань

Власник легкового автомобіля «NISSAN Micra» обсягом двигуна 1000 см.куб. уклав договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні терміном на 1 рік. Кожен транспортний засіб протягом року перебував у ДТП, внаслідок якого одна особа загинула, одна отримала інвалідність II групи, а одна лікувала травму 9 днів. Майнові збитки становлять 29 тис.грн.

Визначити:

1. Страховий платіж з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власника транспортного засобу;
2. Величину відшкодування у випадку смерті потерпілого, встановлення інвалідності II групи, за лікування наслідків травми та за майнові збитки.

Розрахунок:

- 1) Страховий платіж:

$$C_{\text{пл}}^{\text{ТР}} = 4,4 \cdot 17 = 74,8 \text{ тис. грн.}$$

$$C_{\text{В}}^{\text{Т}} = 51000 \cdot 22 \cdot 0,09 = 100980 \text{ тис. грн.}$$

- 2) У випадку смерті страховий платіж становить:

$$C_{\text{пл}} = 51000 \text{ грн.}$$

За II групу інвалідності страхове відшкодування = 80%:

$$C_{\text{пл}}^{\text{II}} = 51000 \cdot 0,8 = 40800 \text{ грн.}$$

Страховий платіж за майнові збитки:

$$C_{\text{пл}} = 22000 \text{ грн.}$$

